

Başvuru Tarihi: 02.12.2016 **Received Date:** 02.12.2016

Yayına Kabul Tarihi: 25.01.2017 **Accepted Date:** 25.01.2017

Yayınlanma Tarihi: 30.01.2017 **Published Date:** 30.01.2017

akademia

AKSARAY SOSYAL BİLİMLER MYO ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN AİLE İÇİNDEKİ İLETİŞİM KALIPLARI'NIN İNCELENMESİ

Öz

Aile kurumu, üyelerinin ihtiyaçlarının karşılandığı ve gelişimlerinin sağlandığı bir kurumdur. Bu ortam bireyler arası karşılıklı anlayış, paylaşım ve yardımlaşmayı gerektiren aile içi iletişim ile gerçekleşmektedir. Bu iletişim esnasında, toplumun farklı alanlarında olduğu gibi, aile ortamında da iletişimin belirli kalıpları mevcuttur. Bunlar temelde düşük ve yüksek seviyelere/boyutlarına göre ilgisiz-serbest bırakan, çoğulcu, korumacı ve uzlaşmacı olarak dört kategoriden oluşmaktadır. Aile üyelerinin bu iletişim kalıplarını öğrenmesi onlar için büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmada Aksaray Üniversitesi Aksaray Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencileri'nin aile iletişim kalıplarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan analizler sonucunda Aksaray Üniversitesi Aksaray Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencileri'nin % 44,87 oranında çoğulcu aile yapısına sahip olduğu, ayrıca kadınların diyalog yönelimli iletişimlerinin erkeklere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin kendi ailelerinin iletişim kalıplarının farkına varması, aile içerisinde çatışmayı azaltıp uzlaşmayı artıracakları düşünülmektedir. Bu farkındalık da aile de sağlıklı bir iletişim ortamının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası İletişim, Aile İçi İletişim Kalıpları, Aile, Uyum, Diyalog.

THE REVIEW OF COMMUNICATION PATTERN WITHIN THE FAMILY THROUGH THE EXAMPLE OF AKSARAY VOCATIONAL HIGH SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

Abstract

Family is an institution where the needs of its members is satisfied and their development is achieved. This environment occurs through an intra-familial communication which requires mutual understanding between the individuals, sharing and cooperation. During that communication, there are definite communication patterns in the family environment as well as the patterns seen in the different sections of the society. According to their lower or higher levels/dimensions in principle, they consist of four categories such as irrelevant/releasing, pluralist, conservator and reconciliatory. It is important for the members of the family that they learn those communication patterns. In this study, it is aimed to analyze the family communication patterns among the Students of Aksaray University Vocational High School of Social Sciences.

As a result of the conducted analysis, it was determined that the students of Aksaray University Vocational High School of Social Sciences were to have pluralist family communication pattern in the rate of 44,87%; moreover, the dialogue-oriented communication among the females were higher than the males.

It is thought that the conflict within the family decreases and a negotiation increases upon the students recognize the communication patterns of their families. This awareness contributes to the establishment of a healthy communication environments within the family.

Keywords: Inter-Personal Communication, Family Communication Patterns, Family, Adaptation, Dialog.

Giriş

İletişim bireyin hayatının tamamını kapsayan bir süreçtir. Birey aile ve iş ortamı gibi günlük hayatlarında iletişim kurarak çevresini ve hayatı anlamaya çalışır. Kişinin iletişimi ilk olarak yoğun yaşadığı yer aile ortamlarıdır. Kişi konuşma ve beden hareketleri ile mesajı gönderir ve alır. Anne-baba veya kardeşlerde gördüklerini taklit etmeye başlar. Böylelikle toplumsal bir varlık olma yolunda ilk adımları atar. Yani iletişimin belirli kalıplarını öğrenir.

İletişim iki yönlü, kanallar aracılığı ile gelişen, kısmen veya tamamen ilişkilerde kendini gösteren maksatlı bir süreçtir (Hartley, 2010, 49). Bireyin tüm hayatı iletişim içinde geçer. Birey doğduğu andan itibaren kendisini mesaj alma, mesaj verme gibi iletişim süreci içerisinde bulur ve bu süreç hayatının sonuna kadar devam eder. Özellikle iletişim sürecinin başlangıcını birey aile ortamında gerçekleştirir. Anne-babalar, aile içindeki iletişim ile çocuklarını eğitir, geliştirir. Bu durum da çocukların hayata bakış açısını büyük oranda etkilemektedir (Çalışkan ve Aslanderen, 2014).

Aile kurumu, üyelerinin ihtiyaçlarını karşılar ve onların gelişmesi için uygun ortamlar oluşturur. Olgun ana-babanın oluşturduğu sağlıklı ailede etkili iletişim vardır. Etkili iletişim aile üyelerinin karşılıklı anlayışı çerçevesinde sağlıklı bir aile ortamı, yaratır ve bunu devam ettirir (Cüceloğlu, 1999, 67-70). Aile, birbirine kan bağıyla bağlanmış, ekonomik, sosyal ve duygusal paylaşımları olan genelde anne ve baba ve çocuktan oluşan en küçük toplumsal sistemdir (Çalışkan ve Aslanderen, 2014). Bu birimin üyeleri tarafından yaşanan sözlü veya sözsüz iletişim aile iletişimi olarak bilinmektedir. Aile üyelerinin iletişimi toplumun yapısına, yaşadığı çağa ve aile içerisindeki statü farklılıklarına göre değişmektedir (Elden, 2004).

Aile içi iletişim çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Ailenin çocuğu veya ergeni etkin bir şekilde dinlemesi ve ona karşı dürüst ve açık olması çocuğun düşüncelerini doğru bir şekilde ifade etmesinde etkili olabilmektedir. Ayrıca çocuğun benlik saygısının gelişebilmesi, çocuğun kendini ifade edebilen bir birey olarak görülmesi ve aile içinde kararlar alınırken ona söz hakkı vererek demokratik bir ortamın oluşturulması gereklidir (Şahin ve Aral, 2012).

Bu bağlamda bu çalışmada aile iletişim kalıplarının tespiti amaçlanmaktadır. Aile iletişim kalıpları hem aileyi hem de toplumu etkilemesi bakımından önemlidir. Bu araştırma aile iletişim kalıplarının teorik çerçevesi ve uygulama sonuçları aile iletişimine ve evlilik ilişkisine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu kalıpların bireyler tarafından bilinmesi durumunda Türkiye’de ve tüm dünyada meydana gelen aile içi iletişim çatışmalarının çözümünü kolaylaştıracağı ve ailede açık, anlaşılır bir iletişim sağlayacağı varsayılmaktadır.

1. İletişim ve Aile

İletişim, anlamların paylaşma süreci şeklinde tanımlanabilir. İletişimde süreç, kanal, karşılıklı ortak algılama ve mesaj unsurları mevcuttur (Zıllıoğlu, 2007, 4). İletişimin, ilişki kurmak, etkilemek, var olmak, yardım etmek, paylaşmak, ilgi duymak, kimlik oluşturmak, duygusal yatırım yapmak ihtiyaçlarını karşılamak gibi çeşitli fonksiyonları vardır (Gürüz ve Eğinli, 2008, 73; Gürdal, 2008, 15). İletişim olmadan insanların anlaşabilmesi, yaşayabilmesi mümkün değildir. İnsan nasıl ki su ve ekmek olmadan yaşayamaz ise aynı şekilde iletişim kurmadan da yaşayamaz. Toplumun can damarı iletişimdir.

Toplumun her kurumunda ve alanında kullanılan iletişim aile biriminde de kullanılmaktadır. Sağlıklı bir ailenin oluşumu, aile üyelerinin birbirini anlaması, ortak eylemlerin paylaşımı, fikir birliğinin oluşması için etkin bir iletişim gereklidir. Diğer bir deyişle toplumsal dinamiklerin oluşmasında da oldukça önemli bir role sahip olan iletişim, toplumun yapı taşı olarak ifade ailenin ve aile bireylerinin bir arada bulunabilmeleri, bu süre zarfında, kaliteli ilişkiler kurabilmelerinin de etkileyicileri arasındadır. Bu yönüyle iletişim aile kavramının oluşması ve birlikteliğin sağlanmasında öncü bir işleve sahiptir.

Ailenin sürekliliği ve güçlü bir bağın oluşması için biz bilincinin olması gerekmektedir. Biz bilinci oluşan ailede yetişen çocuklar, kendi yaşamlarının her yönünde, kurdukları ailelerde,

çalıştıkları işyerlerinde ve buldukları sosyal gruplarda “biz bilinci” gerçekleştireceklerdir. Diğer taraftan “Sen-Ben” anlayışının suçlayıcı iletişim dili üzerine kurulu aile sağlıklı aile yapısını oluşturarak toplumda bozukluklara neden olacaktır (Cüceloğlu, 2014, 115).

Kişinin şahsiyet kazanması, topluma devredilmesi işi yaşadığımız çağda özellikle aileye düşmektedir. Hiçbir kurum bu görevi aile kadar tam anlamıyla üstlenmiş değildir. Her hangi bir menfaat gözetmeden, sadece şefkat ve merhamet duyguları ile üyelerine yardım etmek isteyen tek kurum ailedir. Bu açıdan bakıldığında bireyin topluma kazandırılarak tam bir sosyalleşme sürecinin gerçekleştirilmesi için fertlerin en iyi şekilde yetiştirme görevini aile yapmaktadır (Nirun, 1994, 48). Aile kendi üyelerini değişen toplumda ortaya çıkan yeni yaşam düzenine karşı en iyi alıştıran ve eğiten kurumdur.

Aile çocuklarına güven verici ve demokratik bir tutum sergilemelidir. Bu ortamda aile kuralları belirlidir. Çocuklar bu kuralları bilirler. Anne baba da çocuklarına sevgi göstermektedir. Anne baba çocuklarını ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek ister. Bunu yaparken onların yerine karar almazlar. Çocuğa rehberlik yapılır, çocuk kararını kendisi verir. Aile ile ilgili karar alınırken çocuğa her türlü söz hakkı verilir. Problemler ortak çözülür. Böyle bir iletişim ortamında emir verme, yargılama ve etiketleme gibi iletişim engelleri kullanılmaz. Demokratik bir ortamda yetişen çocukların genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Avşaroğlu, 2012, 268):

- Sınırları ve kuralları bilir, kurallara göre saygı gösterir.
- Kişilik ve davranışları dengelidir ve sorumluluk sahibidir.
- Karşısına çıkan problemlerle nasıl baş edeceğini bilir.
- Kendisine, çevresindekilere ve düşüncelerine saygılıdır.
- Özgüveni yüksek olup sorumluluk almaktan çekinmez.

Ailelerin devamlılığı için duygularda istikrar, birbirini düşünme, uzlaşma, birlikte paylaşım, aile birliği içinde kendine güven, hissi beraberlik ve bağımlılık, ortak karar alma, müştereklik içinde şahsiyet koruma, yakınlık ve arkadaşlık unsurlarını sıralamak mümkündür (Sezal, 2012, 157).

Geçmişten günümüze kısa bir inceleme yapıldığında sanayileşme, şehirleşme ve teknolojik gelişmeler diğer kurumları olduğu gibi aile kurumunu da etkilemiştir. Ailenin yapı ve fonksiyonu ile eşlerin rollerinde çeşitli değişiklikler olmuştur. Sanayileşme ile birlikte geleneksel aileden çekirdek aileye geçilmiş, aile üyeleri arasındaki ilişkiler farklılaşmış, yardımlaşma ve dayanışmanın ağır bastığı aile tipinden daha bireysel ve çıkarların ön planda olduğu aile yapısı ortaya çıkmaya başlamıştır. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve iletişim eskiye göre daha da azalmıştır (Ünal, 2013).

Ayırt edici özellikleriyle diğerlerinden önemli ölçüde ayrılan aile çeşitleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Geleneksel geniş aile: Özellikle sanayi öncesi topluma özgü olan ve kırsal kesimde yaygın olarak görülen aile tipidir. Babadan torunlara aktarılan yatay ve dikey genişlik olabileceği gibi akrabalarla da ayrı bir genişliğe sahip olunmaktadır. Gençler modern aile veya şehir ve kasaba ailesine göre uzun bir süre aile içerisinde kalır. Geleneksel evliliklerin aralarında kan bağı olan eşlerle kurulması da sık görülmektedir (Doğan, 2009, 4). Geleneksel toplumda dayanışma, din, gelenek ve tarımsal özellikler aileyi belirleyen parametrelerdir. Bu ailede erkeğin ev yöneticisi olması, çocukların anne-baba bakımından sorumlu tutulması, kadının erkeğine hizmet etmesi ve erkeğin evin geçiminden sorumlu olması temel hususlardır. Bununla birlikte ev bir yuvadır ve bu yuvanın simgeleri çocuklar, ocak, aile, sosyal ve ekonomik açıdan dünyanın anlamlanmasıdır (Canatan ve Yıldırım, 2013, 73).

Modern çekirdek aile: Anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çağdaş aile tipidir. Avrupa'da sanayi devrimi sonrası ortaya çıkmıştır. Günümüzde kent toplumunun ailesi olarak kendini göstermektedir. Geleneksel aileye göre işlevi daha azdır, fakat daha fazla

uzmanlaşma mevcuttur. Çocuk yapma ve manevi doyum ailenin en önemli işlevleridir Eşler karşılıklı tercihlerden ve kabullerden dolayı bir araya gelmesi sebebi ile giderek kendi içinde demokratikleşmektedir (Doğan, 2009, 4). Avrupa’da sanayi devrimi ortaya çıkan bu aile tipinde aileler özellikle bireyleri kendi alanlarında uzmanlaşmaya yöneltmişlerdir.

Modern çekirdek ailenin özelliği ailenin modernleşmeyle beraber kazandığı özelliklerdir. Üye sayısının azlığı, geç evlilik, eşler arası eşit rol dağılımı, bireyin özne olarak varlığı gibi özelliklerle yapılanmaktadır. Ayrıca çekirdek aile kent ailesi olarak da tanımlanmaktadır. Sanayi toplumunun inşa ettiği kent ortamında gelişen bir aile biçimidir. Bu nedenle aileler kentin özelliklerini benimsemişlerdir. Çekirdek aile, çekirdek aile ve modern çekirdek aile kavramlarını içinde barındırır (Bilge Zafer, 2013). Modern çekirdek aileler kentin yaşam tarzından, çalışma biçiminden, sosyal ilişkilerinden, iletişim tarzından, yerleşme düzeninden vb. etkilenmektedirler (Canatan ve Yıldırım, 2013, 74).

Bir diğer aile tipi ise yeniden kurulmuş ailedir. Boşanma ya da evlilik sonucu bir ya da daha fazla üvey ebeveyni de içine alan aile tipidir. Son olarak ise tek ebeveyn aile yapısı mevcuttur. Bu aile ise yalnızca bir ebeveyninden oluşan ve çoğunlukla annenin çocuklarıyla olduğu bir ev halkı birimidir (Bilton, et al., 2009, 228).

Aileler birer sosyal sistemlerdir. Onların diğer sosyal sistemler gibi hayat standartlarını yüksek tutmak, kültürel seviyeyi geliştirmek, üyeleri eğitmek, aralarındaki dayanışmayı güçlendirmek ve böylece sağlam sosyal yapıyı bir bünye oluşturmak temel gayelerindedir (Nirun, 1991, 150).

İletişimin sağlıklı işleyebilmesi için belirli normlar çerçevesinde gerçekleşmesi gereklidir. Bu normlar literatürde yer alan aile iletişim kalıplarını oluşturur. Aşağıda bahse konu olan aile iletişim kalıpları açıklanmıştır.

2. Aile İçi İletişim Kalıpları

Aile içi iletişimde kişinin, aktif ve mantıklı olarak davranması, aile üyelerinin birbirlerinin iletişim tarzlarının farkına varması, takdir edilmesi, konumunu, hak ve sorumluluklarını bilerek bağımsız davranabilmesi ön planda tutulmaktadır (Baran, 2004). Bu önemli davranışların ortaya konmasında da aile iletişim kalıplarının bilinmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışmanın konusunu oluşturan uyum yönelimli ve diyalog yönelimli temel aile iletişim kalıpları mevcuttur. Aşağıda konu ile ilgili açıklamalar gerçekleştirilmiştir.

İletişim kalıpları çeşitli biçimlerde uygulanabilir. Örneğin aile içi iletişimde mesajın içerik zenginliği ve neden-sonuç ilişkisinin açıklanması sayesinde hem kişi ikna olur hem de zihni kapasiteye katkıda bulunulmuş olur. Ailede emir verilerek işin yapılması eylemine “buyurgan iletişim tarzı” olarak görülmektedir. Bu durum demokrasi kültüründen tamamen farklıdır. Talimatla büyüyen çocuk, yetişkin olup da yetki verildiğinde talimatla iş yapar. Buyurganlık totaliter tarzın işaretidir. Ailede, “ben” dilinden kaçınılmalı; ifadeler, karşıdaki kişide değerlilik duygusu yaratmalı, akılcı ve duygusal unsurlar içermelidir. Anne-baba çocuğuna “Gürültüyü kes! Telefonla konuşuyorum” yerine “telefonla konuşmak istiyorum! Lütfen bir dakika sessiz kalabilir misin” şeklinde ifade daha uygundur. Demokrasi kültürünü ailede yaşatmak ve çocuğun demokratik değerlere uygun sosyalleşmesi belli bir eğitim düzeyini de beraberinde getirmektedir. Bu birimdeki iletişim güven verici olmalı, sonuç uzlaşma olmayabilir ama diyalog kalıcı olmalı, empati kurma becerisi esas alınmalıdır (Özpolat, 2010).

Aile üyeleri arasındaki bağların zayıflamasında, çatışmaların çoğalması ve boşanmaların meydana gelmesinde bütün sorunların kaynağı iletişim eksikliği ve yanlışlığı olabilir. Eşlerin birbirlerine karşı kişilik farklılıklarına saygı göstermesi iletişimde en önemli unsur olmaktadır. Aile bireylerinin davranış eksikliği ve hatalar karşısında hoşgörülü ve affedici olmaları, aile bireylerine karşı yumuşak davranmak, kaba, sert ve aşağılayıcı davranışlardan kaçınmak aile içi iletişimde en önemli gereksinim olmuştur (Ünal, 2013).

Aile içi iletişim düşük ve yüksek seviyelerdeki boyutların bölünmesi ile birlikte toplamda dört kategoride oluşmaktadır. Bunlar, ilgisiz-serbest bırakma (düşük sosyal-uyum, düşük

kavramsal uyum), koruyucu (yüksek sosyal-uyum, düşük kavramsal uyum), çoğulcu (düşük sosyal-uyum, yüksek kavramsal uyum), ve uzlaşmacı (yüksek sosyal uyum, yüksek kavramsal uyum) aile iletişimidir (Bakır, Rose ve Shoham, 2006). Temelde diyalog yönelimli ve uyum yönelimli olmak üzere iki tip aile iletişim örüntüsü mevcuttur. Bunlara ilişkin aile iletişim kalıpları Tablo 1'de görülmektedir (Welty, 2003, 14; Mcleod ve Chaffee, 1972).

Tablo 1: Aile İçi İletişim Kalıpları ile İlgili Olarak Aile Tipleri.

		Uyum Yönelimli	
		Yüksek	Düşük
Diyalog Yönelimli	Yüksek	Uzlaşmacı <ul style="list-style-type: none"> Anlaşmaya doğru güçlü baskı Çocuk aileyi bozmayacak kadar özgür bir şekilde düşünmeye teşvik edilir Çatışmadan kaçınmak 	Çoğulcu <ul style="list-style-type: none"> Çoğulcu aile çocukları sosyal baskı vurgusu veya karşılık verme korkusu olmaksızın özgürce konuşmaya ve düşünmeye cesaretlendirmektedir Anne babayla sıklıkla iletişim kurulur ve geniş bir açıklama ile konular tartışılır
	Düşük	Korumacı <ul style="list-style-type: none"> Korumacı aileler uyumu ve riayet etmeyi vurgularlar. Çocuklar kavramsal meselelerde veya aile kurallarından sapılan davranışlarda özgürce düşünme hevesi kırılır Aile meseleleri hakkında tartışmaksızın etkileşim sınırlıdır 	İlgisiz (serbest bırakma) <ul style="list-style-type: none"> Anne çocuk etkileşimi çok az nitelendirilmektedir Serbest aileler ne açık iletişim ne de uyumlu ilişkiyi vurgular Bireysel odaklanma ve bireysel başarı mevcuttur. Kişisel bilgilerden kaçınarak konular sınırlanmıştır.

Kaynak: Welty, 2003: 14; Mcleod ve Chaffee, 1972.

Tablo 1'de aile iletişim kalıpları olarak aile tipleri verilmiştir. Buna göre uyum (karşılıklı konuşma) yönelimli ve diyalog yönelimli aile iletişim kalıpları bulunmaktadır ve bu aile iletişim kalıplarının her ikisi de yüksek ve düşük seviyeleri mevcuttur. Bu aile iletişim kalıplarının seviyelerine/boyutlarına göre genel olarak aile tipleri de oluşmuştur. Ayrıca aile kalıplarından düşük düzey/boyut diyalog yönelimli iletişim kalıpları korumacı ve ilgisiz (serbest bırakma) aile tipini, yüksek düzey/boyut diyalog yönelimli iletişim kalıpları ise uzlaşmacı ve çoğulcu aile tipini oluşturmaktadır. Uyum yönelimli aile iletişim kalıplarına bakıldığında yüksek düzey/boyut uyum yönelimli aile iletişim kalıpları uzlaşmacı ve korumacı aile tipini, düşük düzey/boyut uyum yönelimli aile iletişim kalıpları ise çoğulcu ve ilgisiz (serbest bırakma) aile tipini oluşturmaktadır.

Diyalog (karşılıklı konuşma) Yönelimli: Aile iletişiminin ilk boyutu karşılıklı konuşma yönlü olanlardır ve konuşulacak konular hakkında katılımcıların sınırlanmadığı etkileşimli bir ortamın olduğu bir iklimi olan aile olarak tanımlanmaktadır. Aile üyeleri diyalog yönelimi yüksek seviyede olanlar, karşılıklı olarak herhangi bir sınırlama olmaksızın özgürce doğal olarak bir birleriyle konuları tartışabilmekte ve birbirlerine vakit ayırabilmektedir. Bu aile üyeleri bireysel paylaşımlarda bulunmaktadır. Buna karşın düşük seviyede olanlar ise birbirleri ile daha az etkileşimlidirler. Aile üyelerinin birbirleri ile açıkça konuşabilecekleri ve tartışabilecekleri çok az konu vardır. Aktivite, hisler ve özel düşüncelerde çok az değişim vardır. Ailede karar alındığı zaman herkes o karara uyar. Yüksek konuşkan yönlü aileler açık ve sıklıkla aile hayatının değeri ve eğlencesi için temeldir. Bu şekilde inanan aileler çocuklarını sosyalleşme ve eğitim aracılığıyla çok sık iletişim kurulması gerektiğine inanmaktadır (Koerner ve Fitzpatrick, 2004, 184; Rueter ve Koerner, 2008).

Diyalog yönelimli ailedeki iletişime bakıldığında yüksek seviye uzlaşmacı ve çoğulcu aile tipini oluşturur. Çocuklar bu aile ortamında özgürce konuşabilmekte ve cesaretlendirilmektedir. Düşük seviye de ise korumacı ve ilgisiz aile tipini oluşturmaktadır. Çocuklar bu aile ortamında ise genellikle büyüklerin sözlerine daha fazla riayet ederler ve aşırı serbestlik mevcuttur.

Uyum Yönelimli: Diğer aile iletişim boyutu ise uyum yönlü olanıdır. Uyum yönlü inanışların, değerlerin, davranışların homojen durumu gösteren bir yapıdır. Uyum yönlü iletişimin yüksek seviyede olanı inanış ve davranışların tekdüze olduğu nitelenmektedir. Onların etkileşimi tipik olarak aile üyelerinin dayanışması, çatışmadan kaçması ve uyum üzerine odaklanmıştır. Uyum yönlü ailelerin iletişimin düşük seviyesi ise onların ailelerden bağımsızlığı ve aile üyelerinin bireyselliğinin yanı sıra inanışlar ve davranışların heterojenliği üzerine odaklanarak nitelenmektedir. Yüksek uyum yönlü aileler geleneksel aile yapısı olarak adlandırılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bu tip ailelerde uyum ve hiyerarşi vardır. Yani aile üyeleri için aile dışı ilişki yerine aile içi ilişki tercih edilir ve aileler zaman ve parasal kaynakları aile içerisinde paylaşmayı beklemektedirler. Anne-baba aile için karar verir ve çocukların onlara uyması beklenir. Fakat düşük uyum yönlü olanlar ise geleneksel aile yapısı yoktur. Bunun yerine daha az uyum ve hiyerarşik olarak daha az organize olmuş aile tipi olduğu bilinmektedir. Burada aile dışındaki ilişki aile içindeki ilişki kadar eşittir. Aileler aile üyelerinin bireysel gelişimini teşvik etmektedirler. Düşük uyum yönlü aileler, aile üyelerinin bağımsızlığına inanırlar. Onlar bireysel mekânlara değer verir ve kişisel ilgiler kadar aile ilgilerine de bağlıdırlar (Koerner ve Fitzpatrick, 2004, 184; Rueter ve Koerner, 2008).

Aile iletişim kalıplarını etkileyen faktörlerden en önemlileri kitle iletişim araçlarıdır. Son yıllarda görsellikteki kalitenin iyileşmesi ile televizyon çok önemli bir etkiye sahiptir. İlk yıllarda birleştirici özelliği varken günümüzde evde, iş yerlerinde farklı kanallar izlenerek hatta ev içinde birden fazla televizyon kullanarak bireylerin birbirlerini etkilemeleri tartışmaları daha da azalmıştır. Ayrıca kitle iletişim aracı olarak internetin faydalarının yanı sıra aile içerisinde bireyleri yalnızlığa ve içine kapanıklığa götürdüğü, çevre ve aile içi ilişkilerini daralttığı görülmektedir (Aziz, 2010, 169).

Aile içi iletişim etkileyen faktörlerden bir tanesi de sosyal medyadır. Öğrencilerin sosyal medya kullanım sıklığı ve günlük kullanım süresi ile aile içi iletişim puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal medyayı yoğun olarak kullanan öğrenciler özel sorun ve problemlerini aileleri yerine sosyal medyadaki arkadaşları ile paylaşmayı tercih etmektedirler (Demir, 2016).

Günümüz ailesi, cep telefonu, sosyal medya, televizyon gibi iletişim ve etkileşim ağının içerisinde zorlanmaktadır. Bu iletişim araçları uygun bir şekilde kullanılmadığı takdirde bireyi pasif ve edilgen yapmakta, bu ise bireyin gelişimine ve aile içi iletişime zarar vermektedir. Oysa bu tür iletişim araçlarından etkili bir şekilde faydalanılırsa, aile içerisindeki güven, iletişim, karar verme ve problem çözme konuları bu doğrultuda sağlıklı yürütülecektir (Çalışkan ve Aslander, 2014; Rueter ve Koerner, 2008; Ayhan ve Çavuş, 2014)

Kitle iletişim araçları ile aile ilişkileri ve rol dağılımları genel anlamda gösterilmektedir. Örneğin, çocuk reklamlarında bir taraftan babasına araba tamirinde yardımcı olan erkek çocuk, annesine mutfakta yardımcı olan kız çocuk ve kendi isteğini birinci planda tutan ve Türk toplumunda alışılmış olan geniş aile anlayışı sunulmaktadır (Elden, 2004).

Kitle iletişim araçlarının olumsuz yanlarının yanı sıra eğitime, pekiştirme, bilgiyi paylaşma gibi olumlu yanları da mevcuttur. Aile üyeleri bu doğrultuda kitle iletişim araçlarını daha bilinçli kullanmalarında yarar vardır.

Evlilik uyumunun en iyi destekleyicisi aile içi iletişim olduğu tespit edilmiştir (Soylu ve Kağnıcı, 2015). Türkiye’de konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında “evlilik öncesi ilişki değerlendirmenin destekleyicisi olarak aile iletişim kalıpları” adlı bir çalışma yapılmıştır (Karaman, 2013). Bu çalışmaya göre, öğrencilerin aile iletişim kalıplarında algıladıkları fikir birliği onların arkadaşlık ilişkilerini uzun süreli olduğu ve onların aile ilişkilerinin daha sağlıklı olduğu tespit edilmiştir.

Yang ve arkadaşları (2013) gençler ve yetişkinlerde olmak üzere iki ayrı çalışma yapmıştır. Bu araştırmaya ilişkin sonuçlar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Aile İçi İletişim Kalıplarına Göre Genel Durumu (Normal Görünüm)

Aile Tipleri	Gençler		Yetişkinler	
	n	Yüzde %	n	Yüzde %
Uzlaşmacı (fikir birliğine dayalı)	47	28.8	42	25.8
Çoğulcu	41	25.2	38	23.3
Koruyucu	36	22.1	37	22.7
İlgisiz	39	23.9	46	28.2
Toplam	163	100	163	100

Kaynak: Yang, Ramirez, ve Cheng, 2013.

Aile oluşturma öncesinde bireylerin aile iletişim kalıplarının bilinmesi olabilecek evlilikteki uyum derecesini göstermektedir. Bunun yanı sıra aile içerisindeki bireyleri aile iletişim kalıplarının farkında olması onların sağlıklı bir aile ortamı oluşturmasına katkı sağlayacaktır.

Aşağıda Aksaray Üniversitesi Aksaray Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda gerçekleştirilen çalışma ile öğrencilerin aile iletişim kalıpları tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. Yöntem

Veri toplamak amacıyla Ritchie ve Fitzpatrick (1990) tarafından geliştirilen ve çok sayıda ülkelerde yaygın olarak uygulanan Aile İletişim Kalıpları ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal adı "Family Communication Pattern Instrument" olup "FCP" olarak da bilinmektedir. Aile iletişim kurallarını ölçmek için kitle iletişim araştırmacıları tarafından yaygın bir şekilde kullanılan Aile İletişim Kalıpları (AİK) ölçeği çeşitli davranış ve çıktılar tahminidir. Aile İletişim Kalıpları Ölçeği "konuşma yönlü" ve "uyuma yönlü" adı altında iki bölümden oluşmaktadır. Konuşma yönlü bölümün güvenilirlik değeri 0,84 ve uyma yönlü bölümün güvenilirlik değeri ise 0,76 olarak bulunmuştur. Ölçek kesinlikle katılmıyorum'dan kesinlikle katılıyorum ifadesine doğru sıralanmış 5'li likert tipi ölçektir. İlk 15 soru konuşma yönlü bölüm diğer 11 soru uyum (uyum) yönlü bölümü oluşturmaktadır. Bu çalışmada ise güvenilirlik değeri tüm ölçekte 0,84 konuşma yönlü bölümde 0,90 ve uyum (uyum) yönlüde ise 0,82 olarak bulunmuştur.

Araştırma ölçeği 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Halkla ilişkiler ve Tanıtım (Aksaray Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu) ile Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı olmak üzere iki programda öğrenim gören çalışmaya katılmak için gönüllü öğrencilere uygulanmıştır. Yüksekokulda bu dönemde 5 programda toplam 1050 öğrenci olup, araştırma 156 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

4. Bulgular

Çalışmada her bireyin ortalamasındaki yaklaşık 3,5 değeri aile iletişim kalıplarının sınır olarak belirlenmiştir. Eğer elde edilen bireysel puanlar 3,5 den aşağı ise onlar düşük konuşma veya uyum yönlü, eğer bireysel puanlar 3,5 'den yukarı ise onlar yüksek konuşma ve uyum yönlü aile tipi olarak belirlenmiştir. Örneğin, 3,5 altında konuşma yönlü bireyler ve 3,5 altında uyum yönlü bireyler için ilgisiz aile tipi kategorisine girer. 3,5 üstü konuşma yönlü bireyler ile 3,5 üste uyum yönlü bireyler uzlaşmacı aile tipi kategorisine girer. Puan 3,5 üstü konuşma yönlü bireyler ile puan 3,5 altı uyum yönlü bireyler çoğulcu aile kategorisine girer. Son olarak puan 3,5 altı konuşma yönlü bireyler ve 3,5 üstü uyum yönlü bireyler korumacı aile tipi kategorisine girer (Evette, 2010, 38; Ritchie ve Fitzpatrick, 1990).

4.1. Demografik Özellikler ve Frekanslar Yüzdeleri

Çalışmaya ilişkin demografik özellikler ve frekans yüzdeleri tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 3: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		N	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	108	69,2
	Erkek	48	30,8
Toplam		156	100
Program	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	75	48,1
	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	81	51,9
Toplam		156	100
Sınıf	Birinci sınıf	96	61,5
	İkinci sınıf	60	38,5
Toplam		156	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere araştırmaya katılanlara cinsiyet yönünden bakıldığında kadınların (% 69,2) oranı erkeklerden (%30,8) daha fazladır. Bölüm olarak bakıldığında Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı (%48,1) ile Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı (%51,9) öğrencileri yaklaşık aynı olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcılardan birinci sınıf (%61,5) öğrencilerin fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmacılara ölçekte geçen Diyalog Yönelimli sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar Tablo 4’de verilmektedir. Bu sonuca göre aile ile ilgili kararlarda annenin aile fertlerine karara katılmalarını vurgulamaktadır. Anne konuşurken aile üyelerinin fikirlerini çoğunlukla sormaktadır. Katılımcıların çoğu annesi ile aynı fikirde olmasa bile onunla konuşmaktan hoşlandığını belirtmektedir. Annesine hemen hemen her şeyi anlatanların oranı yaklaşık % 67’ dir.

Tablo 4: Katılımcıların Diyalog Yönelimli Sorulara Verdiği Sıklık Yüzdesi

Sıra No	Sorular	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
1	Annem ve ben ailemizdeki bazı bireyler diğerleriyle anlaşmazlığa düştüklerinde çoğu zaman din ve politika gibi konularda konuşuruz.	26,9	32,7	6,4	25,6	8,3
2	Annem sık sık “Aile ile ilgili kararlarda ailenin her ferdinin söyleyecek bir şeyi olmalıdır” der.	4,5	12,8	8,3	39,1	35,3
3	Annem sık sık aile bir konuda konuşurken benim fikirlerimi sorar.	7,1	11,5	6,4	41,7	33,3
4	Annem onun fikir ve inançlarını sorgulamam konusunda beni teşvik eder	20,5	17,9	15,4	38,5	7,7
5	Annem sık sık “Her zaman olaylara çift taraflı bakmalısın” der.	6,4	9,0	10,3	35,9	38,5
6	Ben genellikle konular hakkında ne düşündüğümü anneme söylerim.	4,5	7,7	7,1	36,5	44,2
7	Hemen hemen her şeyi anneme anlatırım.	9,6	15,4	8,3	37,2	29,5
8	Annem ve ben sık sık duygularımız ve hissettiklerimiz hakkında konuşuruz.	7,1	12,2	8,3	42,3	30,1
9	Annem ve ben sık sık özellikle bir anlam taşımayan konularda uzun ve rahatlatıcı konuşmalar yaparız.	12,8	16,0	15,4	35,9	19,9
10	Aynı fikirde olmasak bile annemle konuşmaktan hoşlanıyorum.	3,8	7,1	5,1	38,5	45,5
11	Annem duygularımı ifade etmem konusunda beni teşvik eder.	3,2	9,0	12,8	42,3	32,7
12	Annem duyguları konusunda çok açık olma eğilimindedir.	7,7	9,6	14,1	36,5	32,1
13	Annem ve ben gün içerisinde neler yaptığımızla ilgili sık sık konuşuruz.	9,6	15,4	7,7	34,6	32,7
14	Annem ve ben geleceğe yönelik plan ve ümitlerimiz hakkında konuşuruz.	6,4	7,7	7,1	35,9	42,9
15	Annem kendisiyle aynı fikirde olmasam bile benim fikirlerimi dinlemeyi sever.	4,5	7,1	10,3	34,0	44,2

1.Kesinlikle Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Ne katılıyorum ne katılmıyorum 4.Katılıyorum 5.Kesinlikle katılıyorum.

Araştırmaya katılanların Uyum Yönelimli Sorulara verdiği cevaplar Tablo 5’de görülmektedir. Bu doğrultuda aile üyelerinin önemli bir şey söz konusu olduğunda annesine itaat etmesi beklenenlerin oranı %39,1’dir. Katılımcıların %38,4 ‘üne evde iken annesi tarafından kurallara uyulması gerektiği ifade edilmektedir. Katılımcıya annesinin duygularını ifade etmede teşvik etmesi oranı yaklaşık % 75’dir. Birey annesi ile fikirleri aynı olmasa bile annesinin onu dinlediğini ifade etmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Uyum Yönelimli Sorulara Verdiği Sıklık Yüzdeleri

16	Önemli bir şey söz konusu olduğunda, annem sorgusuz sualsiz kendisine itaat etmemi bekler.	21,8	17,3	10,3	27,6	23,1
17	Annem her zaman son sözü söyler.	19,2	24,4	16,7	28,8	10,9
18	Annem patron olmanın önemli olduğunu düşünür.	20,5	21,8	17,9	25,6	14,1
19	Annem bazen benim görüşlerim kendisinininkilerden farklıysa rahatsız olur.	25,6	28,8	14,7	22,4	8,3
20	Eğer annem bir şeyi onaylamazsa, o konu hakkında bilgi sahibi olmak istemez.	27,6	28,8	15,4	19,9	8,3
21	Evdeyken annemin kurallarına uymam beklenir.	19,2	19,2	12,2	31,4	17,9
22	Annem sık sık “Büyüdüğünüz zaman daha iyi anlayacaksınız” gibi sözler söyler.	6,4	7,7	5,1	27,6	53,2
23	Annem sık sık “Benim fikirlerim doğrudur ve siz onları sorgulamamalısınız” gibi sözler söyler.	32,1	26,9	14,1	17,3	9,6
24	Annem sık sık “Bir çocuk büyükleriyle tartışmamalıdır” gibi sözler söyler.	14,7	16,0	12,8	28,8	27,6
25	Annem sık sık “Hakkında hiç konuşulmaması gereken şeyler vardır” gibi sözler söyler.	21,2	19,9	12,2	31,4	15,4
26	Annem sık sık “Tartışmalarda risk almaktansa boyun eğmelisiniz” gibi sözler söyler.	42,3	19,9	8,3	20,5	9,0

1.Kesinlikle Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Ne katılıyorum ne katılmıyorum 4.Katılıyorum 5.Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5’e göre annem her zaman son sözü söyler diyenlerin oranı yaklaşık % 40’dır. Annesinin sık sık “bir çocuk büyükleri ile tartışmamalıdır” ifadesine olumlu yanıt verenlerin oranı yaklaşık % 56’dır.

4.2. Katılımcıların Aile İçi İletişim Kalıplarına Göre Genel Durum (Matris Görünüm)

Araştırmaya katılanların diyalog yönelimli ve uyum yönelimli genel durumu aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 6.1.: Katılımcıların Aile İçi İletişim Kalıplarına Göre Genel Durumu (Matris Görünüm)

		Uyum Yönelimli					
		Yüksek			Düşük		
Diyalog Yönelimli	Yüksek	Uzlaşmacı	Sayı	Yüzde (%)	Çoğulcu	Sayı	Yüzde (%)
			50	32,05		70	44,87
Düşük	Korumacı		Sayı	Yüzde (%)	İlgisiz	Sayı	Yüzde (%)
			7	5,77		27	17,31

Bu doğrultuda ortaya çıkan aile tiplerini yüzdeleri sıralandığında Tablo 6.1’de edilir. Diyalog yönelimli açıdan bakıldığında ailelerin diğerlerine oranla çoğunlukla uzlaşmacı ve çoğulcu olduğu, uyum yönelimli açıdan bakıldığında ailelerin diğerlerine oranla çoğunlukla çoğulcu ve ilgisiz olduğu görülmektedir.

Tablo 6.1.'e göre katılımcıların ailelerinin % 44,87'sinin çoğulcu, % 32,05'inin uzlaşmacı, % 17,31 ilgisiz ve % 5,77 korumacı olduğu görülmektedir.

Karşılaştırma yapılmak istendiğinde araştırma sonucuna göre aile tiplerinden ilgisiz oranı % 17 iken Yang ve arkadaşlarında (2013) bu durum % 23 olarak tespit edilmiştir. Bu da önemli bir farktır. Başka bir önemli fark ise koruyucu aile tipinde vardır. Yapılan çalışma sonucunda koruyucu aile tipi % 5.77 iken diğer araştırmada % 22.1 tespit edilmiştir.

Tablo 6.2.: Katılımcıların Aile İçi İletişim Kalıplarına Göre Genel Durumu (Normal Görünüm)

Aile Tipleri	N	Yüzde %
Uzlaşmacı (fikir birliğine dayalı)	50	32,05
Çoğulcu	70	44,87
Koruyucu	9	5,77
İlgisiz	27	17,31
Toplam	156	100

4.3. Cinsiyete Göre Aile İletişim Kalıpları Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Bu test bağımsız gruplar t-testinin parametrik olmayan alternatifidir. İki grup karşılaştırılması yapılırken t-testinde olduğu gibi iki grubun ortalaması değil ortanca değerleri karşılaştırılır. Mann-Whitney U test istatistiğinin iki grubun aldığı değerleri sıralı hale dönüştürür, böylece iki grup arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığı değerlendirilir (Durmuş vd., 2013, 188). Bu çalışmada cinsiyet gruplarına göre uyum yönelimli ve diyalog yönelimli aile iletişim kalıpları değerlendirilmiştir.

Aile iletişim kalıplarından diyalog yönelimli ve uyum yönelimli iletişim boyutlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için örneklem sayısı 156 olduğundan ve bağımsız t-testi sonucunda anlamlı bir sonuç elde edilemediğinden parametrik olmayan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 7: Mann-Whitney U Testi Diyalog Yönelimli Analiz Tablosu

	Diyalog Yönelimli
Mann-Whitney U	1572,500
Wilcoxon W	2748,500
Z	-3,917
p	,000

Tablo 7. incelendiğinde Mann-Whitney U, Wilcoxon W ve Z istatistiği ve p değeri görülmektedir. p değeri 0,05'den küçük olduğu için (p=,000) Erkek ve Kadın katılımcıların Diyalog Yönelimli değerlerinin ortancalarının eşit olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8: Mann-Whitney U Testi Ranks Tablosu

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Ortalamalarının Toplamı
Diyalog Yönelimli	Kadın	108	87,94	9497,50
	Erkek	48	57,26	2748,50
	Toplam	156		

Tablo 8'de Diyalog Yönelimli değerlerinin sıraladıktan sonraki tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Tablo 8'ye göre kadınların sıra değerlerinin ortalamasının 87,94; erkeklerin ise 57,26 olduğu görülmektedir. Bu nedenle kadınların aile ortamında diyalog yönelimli iletişimi erkeklere oranla daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Diyalog yönelimli değişkenlerin alabileceği değerler 1 ile 5 arasında değişirken (aralıklı ölçeğin alt ve üst değerleri) burada ortalama sıra değerlerinin bu limitler içinde olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni bu değerlerin aritmetik ortalama değil, iki grubun değerlerinin sıralı hale dönüştürüldükten sonra aldığı yeni sıra değerlerinin ortalaması olmasıdır.

Tablo 9: Mann-Whitney U Testi Uyum Yönelimli Analiz Tablosu

	Uyum Yönelimli
Mann-Whitney U	2335,000
Wilcoxon W	8221,000
Z	-,988
p	,323

Tablo 9. incelendiğinde Mann-Whitney U, Wilcoxon W ve Z istatistiği ve p değeri görülmektedir ($p>0,05$). Erkek ve kadın katılımcılarının Uyum Yönelimli değerlerinin ortancalarının eşit olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla grupların test edilen değişken için ortancalarının birbirinden farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı Mann-Whitney U Testi Ranks Tablosunun yorumlanmasına gerek kalmamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada aile iletişim kalıpları birey anne iletişimi üzerinde veri elde ederek, analiz yapılmaya çalışılmıştır. Araştırma Aksaray Üniversitesi'nde yapılmıştır. Aileler genel olarak iki boyutlu 4 farklı kategoride detaylı incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların çoğulcu bir aile yapıları olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca diyalog yönelimli açıdan bakıldığında genelde ailelerin yüksek düzeyde olduğu, uyum yönelimli açıdan bakıldığında ise düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonucunda diyalog yönelimli ve uyum yönelimli aile iletişim kalıplarının cinsiyetlere göre farklılıkları incelenmiştir. Diyalog yönelimli aile iletişim kalıplarında cinsiyetlere göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Kadınların aile ortamında diyalog yönelimli iletişimi erkeklere oranla daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Fakat uyum yönelimli aile iletişim kalıplarında ise anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Kadınlar diyalog yönelimli aile iletişim kalıplarını, etkileşimli bir ortamın olduğu bir iklimi olan ailede yer almak için, istemektedirler. Kadınların, diyalog yönelimli iletişimi kullanarak, karşılıklı olarak herhangi bir sınırlama olmaksızın, özgürce ve doğal olarak aile bireylerinin bir birleriyle konuları tartışabildikleri ve birbirlerine vakit ayırabildikleri ortamları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca diyalog yönelimli kadınlar erkeklere oranla bireysel paylaşımlarda bulunmaktadır. Buna karşın erkekler ise aile içerisinde birbirleri ile daha az etkileşimlidirler. Kadınlara oranla erkekler ise diyalog yönelimli aile iletişimini daha az benimsemektedirler.

Son olarak aile üyeleri, aile bireylerinin yaşam tarzları, inanışları, değerleri ve aile iletişim kalıplarını bildiği sürece aile içerisinde daha az çatışma ve daha fazla uzlaşma olacaktır. Bu etkileşim ile de aile üyeleri karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde yaşamını sürdürecektir. Ayrıca gelecekte ise anne-baba ile çocuklar arasında ve baba ile çocuklar arasında da ayrı ayrı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ayhan, B., Çavuş, S. (2014). İzleyici Araştırmalarında Değişim: Kullanımlar ve Doyumlardan Bağımlılığa. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32-60.
- Avşaroğlu, S. (2012). Aile İçi İlişkiler ve İletişim. A. Kaya içinde, *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*. Ankara: Pegem Akademi. (s. 250-270).
- Aziz, A. (2010). *İletişime Giriş*. İstanbul: HiperLink Yayınları.
- Bakir, A., Rose, G. M., Shoham, A. (2006). Family Communication Patterns: Mothers' and Fathers' and Children's Perceived Influence in Family Decision Making. *Journal of International*, 75-95.
- Baran, G. (2004). Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi. *Türkiyat Araştırmaları*, 30-41.
- Bilge Zafer, A. (2013). Cumhuriyet İle Birlikte Değişen Türk Aile Yapısı ve Kadının Durumu. *U.U. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 121-134.
- Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Stanworth, M., et al. (2009). *Sosyoloji*. (K. İnal, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İçimizdeki Çocuk, Yaşamımıza Yön Veren Güçlü Varlık*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Canatan, K., Yıldırım, E. (2013). *Aile Sosyolojisi* (3 b.). İstanbul: Açılım Kitap.
- Cüceloğlu, D. (2014). *İçimizdeki Biz* (49 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çalışkan, N., Aslander, M. (2014). Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 263-277.
- Demir, Ü. (2016). Sosyal Medya Kullanımı ve Aile İletişimi: Çanakkale'deki Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 27-50.
- Doğan, İ. (2009). *Dünyanın Bugüne Türk Ailesi Sosyolojik Bir Değerlendirme*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2013). Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi. (5.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık
- Evette L. A. (2010). Family Sex Talk: Analyzing The Influence of Family Communication Patternson Parentand Late Adolescent's Sex Conversations. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. University of North Texas.
- Fidan, M. (2011). *İletişim Kurmak İstiyorum* (3 b.). Konya: Tablet Yayınevi.
- Gürdal, D. (2008). *Genel ve Teknik İletişim*. Trabzon: Murathan.
- Gürüz, D., Eğinli, A. T. (2008). *Kişilerarası İletişim, Bilgiler- Etkiler- Engeller*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık .
- Hartley, P. (2010). *Kişilerarası İletişim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Karaman, N. (2013). Evlilik Öncesi İlişki DeğerlendirmeninYordayıcısı Olarak Aile İletişim Kalıpları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Koerner, A. F., Fitzpatrick, M. A. (2004). Communication In Intact Families. A. L. Vangelisti içinde, *Handbook of Family Communication*. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, 177-197.
- Mcleod, J., Chaffee, S. (1972). "The Construction of Social Reality". (J.Tedeschi, Dü.) *The Social Influence Process*, 50-99.
- Nirun, N. (1991). *Sistemantik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 56.
- Nirun, N. (1994). *Sistemantik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Özpolat, Abdulvahap (2010, Ocak-Şubat-Mart). "Ailede Demokratik Sosyalleşme". *Eğitim ve Kültür Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 9-24.
- Rueter, M.A., Koerner, A. F. (2008). The Effect of Family Communication Patterns on Adopted Adolescent Adjustment. *Journal Marriafe Family*, 70(3), 715-727.
- Ritchie, L. D., Fitzpatrick, M. A., (1990). "Family Communication Patterns Measuring Intrapersonal Perceptions of Interpersonal Relationships". *Communications Research*, 17(4), 523-544.
- Sezal, İ. (2012). Toplum ve Aile. İ. Sezal içinde, *Sosyolojiye Giriş* (4 b., s. 134-165). İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Soylu, Y., Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, İletişim ve Çatışma Çözme Stilllerine Göre Yordanması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 44-45.
- Şahin, S., Aral, N. (2012). Aile İçi İletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 55-66.
- Ünal, V. (2013). "Geleneksel Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 588-602.
- Yang, J., Ramirez, M., Cheng, G. (2013). Family Communication Patterns and Teen Drivers' Attitudes Toward Driving Safety. *Journal of Pediatric Health Care*, 334-341.
- Welty, Rebecca M. (2003). Family Communication Patternand Willingness to Communicate. USA: Coulifornia State University
- Zıllıoğlu, M. (2007). İletişim Kavramı ve Tanımı. A. Yüksel içinde, *İletişim Bilgisi* (s. 1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.